

Херсонський державний університет
Кафедра філософії та соціально-гуманітарних наук

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач кафедри філософії та
соціально-гуманітарних наук

 доцент Поліщук І.Є.

«» _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія України та української культури

Спеціальності: 242 Туризм

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма з історії України та української культури для студентів
спеціальності 242 Туризм.

Розробники:

Герінбург О.В. – к.і.н., доцент

Петрик А.М. – к.і.н., доцент

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма **схвалено** на засіданні кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук
Протокол від “9” вересня 2019 року № 2

Завідувач кафедри

Поліщук І.Є.

(підпис)

(Поліщук І.Є.)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни «Історія України та української культури»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>24 Сфера обслуговування</u>	Нормативна	
	Спеціальність 242 Туризм		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): _____	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		1/2-й сем.	1/2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,49	Ступінь вищої освіти: <u>бакалавр</u>	Лекції	
		24 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	6 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
Самостійна робота			
42 год.	78 год.		
Вид контролю: диф.залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0,59/1

для заочної форми навчання – 0,07/1

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу:

Вивчення дисципліни «Історія України та української культури» спрямовано на реалізацію сучасної концепції освіти студентів вищих навчальних закладів України, основою якої є ґрунтовна історико-філософська підготовка у поєднанні з орієнтацією на світоглядно-філософські проблеми сьогодення.

Метою викладання навчальної дисципліни "Історія України та української культури" є створення цілісного уявлення про історичний розвиток української держави, українського народу та його культури, що має бути основою для виховання патріотичних почуттів, національної та громадянської самосвідомості.

Завдання курсу:

Теоретичні:

- забезпечення глибокого засвоєння основних проблем і питань історії України та культури українського народу;
- сприяння формуванню історичного світогляду та відчуття національної гідності;
- вміння теоретично і системно аналізувати основні етапи розвитку України;
- вміння досліджувати економічні, соціальні, політичні і культурні явища і процеси, що відбувалися на її території впродовж століть.

Практичні:

- вміння працювати з науковою літературою і комплексом джерел з історії України та української культури;
- вміння використовувати історичні знання у своїй професійній діяльності.

Вивчення дисципліни «Історія України та української культури» дає можливість сформуванню у студентів **компетентності**, які узгоджуються із загальною та професійною підготовкою:

Загальні компетентності:

- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності:

- здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України;
- здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

Програмні результати навчання:

- знає провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою;
- володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної культури;
- навчається впродовж життя і вдосконалює з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

Міждисциплінарні зв'язки:

Навчальна дисципліна "Історія України та української культури" є складовою циклу соціально-гуманітарної підготовки фахівців освітньо-

кваліфікаційного рівня "бакалавр". Знання, отримані студентами в рамках даної навчальної дисципліни, в подальшому будуть використані при вивченні окремих тем таких навчальних дисциплін, як: "Україна в Європі і світі", "Філософія", "Політологія", "Соціологія" тощо.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

Вступ до курсу "Історія України та української культури"

Предмет, завдання і структура курсу. Методологія вивчення історії України та української культури. Сучасні концепції вивчення історії та культури, їх застосування при вивченні історії України та культури українського народу. Періодизація історії України та української культури.

Джерельна база історії України та української культури. Історіографія історії України. Культурологічна думка України. Аналіз навчальної літератури.

Значення курсу "Історія України та української культури" для фахової підготовки і виховання громадської позиції та патріотизму, вироблення сучасної історичної свідомості й політичної культури.

Розділ 1. ДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Українські землі у первісну добу. Витоки та передумови формування української культури

Найдавніші племена і держави на території України

Поява людини на території України. Первісні люди та їх спосіб життя. Матеріальна культура первісної доби. Неолітична революція. Трипільська культура та її особливості. Розвиток землеробства і скотарства. Кіммерійці, скіфи, сармати, готи, гуни на українських землях. Мистецтво та релігійні вірування кочових народів на території України. Античні міста-держави Північного Причорномор'я: історичний і культурний розвиток.

Східні слов'яни на території України

Проблема "прабатьківщини" слов'ян в історіографії. Зарубинецька та черняхівська археологічні культури. Розселення східних слов'ян. Господарство і побут східних слов'ян. Суспільно-політичний лад. Міфологія та релігійні вірування. Антський племінний союз. Взаємовідносини східних слов'ян з сусідніми народами.

РОЗДІЛ II. СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Княжа доба на території України. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства

Передумови утворення Київської Русі

Походження термінів "Русь", "Руська земля", "Україна". Київ як політичний центр полянського союзу племен. Теорії походження державності у східних слов'ян.

Період "збирання руських земель". Перші князі

Утворення Київської Русі. Формування соціальної структури і політичної влади. Соціально-економічний розвиток. Внутрішня та зовнішня політика киеворуських князів Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Військові походи перших князів. Розширення кордонів Руської держави. Русь і Візантія.

Період піднесення і розквіту Київської Русі

Реформаторська діяльність Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Християнізація Русі та її значення для розвитку української культури. "Руська Правда" як історико-правова пам'ятка. Міжнародні зв'язки і місце Київської Русі в історії середньовічної Європи.

Період феодальної роздробленості Русі

Політична децентралізація Київської Русі. Причини і наслідки феодальної роздробленості. Південноруські князівства та їх розвиток. Галицько-Волинська держава та її роль в історії України. Соціально-політичні та культурні особливості Галицько-Волинського князівства.

Культура Київської Русі.

Загальна характеристика культури Київської Русі. Архітектура, літописання, музика, живопис, театр. Освіта і наука Київської Русі.

Кочові народи і Русь

Неслов'янські народи на території України у IX – першій третині XIII ст. Монгольська навала та встановлення золотоординського іга. Боротьба з монголо-татарами. Вплив кочової культури на формування культури українського народу.

Україна під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)

Загарбання українських земель сусідніми державами

Політична ситуація в Східній Європі XIV – першій половині XVII ст. Входження українських земель до складу сусідніх держав – Литви, Польщі, Угорщини, Московської держави та Молдавського князівства. Експансія Кримського ханства на українські землі.

Литовсько-Польська доба української історії

Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Боротьба за оволодіння Галицько-Волинським князівством. Включення до складу Литви Східної Волині, Чернігово-Сіверщини, Київщини і Поділля. Політика великих литовських князів на українських землях.

Кревська унія. Розширення південних кордонів Великого князівства Литовського. Боротьба проти наступу німецьких лицарів. Грюнвальдська битва. Литовський князь Вітовт, його зовнішня і внутрішня політика. Ліквідація удільних князівств на українських землях.

Зміцнення Московської держави та її боротьба з Великим князівством Литовським за Чернігово-Сіверську землю.

Соціально-економічний розвиток України (розвиток сільського господарства, міст, ремесел і промислів, торгівлі). Соціальна структура населення України XIV – XVII ст. (шляхта, селяни, міщани, духовенство). Формування панщинно-фільваркового господарства. Зростання залежності населення від магнатів і шляхти. Юридичне оформлення кріпосного права. Литовські статuti (1529, 1566, 1588 pp.). Устава на волоки.

Наступ католицизму. Становище православної церкви. Вплив гуманістичних і реформаційних ідей в Україні. Розвиток освіти і книгодрукування. Полемічна література. Становлення української культури XIV – XVII ст. як синтез здобутків візантійської та західноєвропейської

культур (архітектура, образотворче мистецтво, музика та театр, наука та освіта).

Українські землі під владою Речі Посполитої. Наростання національно-визвольної боротьби українського народу

Люблінська унія та утворення Речі Посполитої. Україна під владою Польщі. Польська колонізація українських земель. Соціально-економічний розвиток України у складі Польщі. Релігійна політика уряду Речі Посполитої. Берестейська церковна унія та братський рух. Козацько-селянські повстання та їх історичне значення.

Феномен українського козацтва

Походження, джерела поповнення і час виникнення козацтва. Причини, час і місце заснування першої Запорозької Січі. Зміни розташувань Січей. Устрій Запорозької Січі. Господарство козаків. Місце козаків у охороні південних рубежів Великого князівства Литовського від татар і турків. Реєстрове козацтво.

Козацтво на міжнародній арені. Морські походи козаків у турецькі володіння. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Політична і соціокультурна роль козацтва в історії України.

Розділ III. УКРАЇНА НА ПОРОЗІ НОВОГО ЧАСУ

Україна за часів козацької державності (середина XVII – кінець XVIII ст.)

Національна революція 1648-1676 рр. як видатне явище європейської історії

Історичний портрет Б.Хмельницького. Українська національна революція XVII ст.: причини, характер, рушійні сили, періодизація. Перебіг Національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої. Відносини української старшини з Кримським ханством. Переяславсько-московський договір та його оцінка в історіографії. Формування української козацької держави. Революційні зрушення в українському суспільстві внаслідок Національно-визвольної війни під проводом Б.Хмельницького.

Доба Руїни в історії України

Гетьманування Ю.Хмельницького та І.Виговського. Порушення царем умов Переяславської угоди. Гадяцький договір. Розчленування України на Лівобережжя і Правобережжя. Чорна Рада. Гетьмани П.Тетеря та І.Брюховецький. Андрусівський мир. Гетьман Петро Дорошенко. Буцацька угода. Гетьмани Дем'ян Многогрішний та Іван Самойлович. Подальше обмеження автономії України. Бахчисарайська угода. "Вічний мир" і остаточне закріплення поділу України.

Розвиток Лівобережної України і Слобожанщини у складі Російської держави

Адміністративно-політичний устрій. Наступ на політичну автономію України. Обрання гетьманом Івана Мазепи. "Коломацькі статті". Соціальна політика І.Мазепи. Україна на початку Північної війни. Таємна дипломатія І.Мазепи та перехід на бік Карла XI. Наслідки цієї акції для України.

Обрання гетьманом І.Скоропадського. Полтавська битва. Смерть І.Мазепи. Гетьман у вигнанні Пилип Орлик та його "Конституція".

Інкорпораційна політика царизму. Утворення Малоросійської колегії на чолі з С.Вельяміновим. Наказний гетьман П.Полуботок. Боротьба старшини за відновлення гетьманства. Гетьман Д.Апостол. Його економічна політика, реформа судових установ.

Останній гетьман України К.Розумовський. Обмеження козацького самоврядування на Слобожанщині. Ліквідація Запорозької Січі. Задунайська Січ. Утворення Чорноморського козацтва. Переселення козаків на Кубань.

Прагнення старшини до зрівняння в правах з російським дворянством.

Розвиток Правобережної України та західноукраїнських земель під владою Польщі (друга половина XVII – XVIII ст.)

Особливості соціально-економічного життя. Гайдамацький рух, його причини, характер і розмах. Коліївщина. Західноукраїнські землі під чужоземним ігом. Полонізація православної шляхти. Релігійні відносини. Занепад братств. Рух опришків. Закарпаття під владою Угорщини. Буковинські землі в складі Молдавського князівства. Поширення на Буковину влади Австрії.

Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво.

Розвиток історичної самосвідомості українського народу. Особливості українського бароко (архітектура, література, музика, театр). Феномен Петра Могили. Значення Києво-Могилянської академії для розвитку освіти та науки в Україні. Григорій Сковорода – геній українського бароко.

Розділ IV. НОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Період боротьби за українське національне відродження (XIX - початок XX ст.)

Феномен українського національного відродження

Причини, передумови та періодизація Українського національного відродження. Вплив ідей романтизму на українську культуру. Видатні представники Українського національного відродження та їх твори.

Українські землі у складі Росії в першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний устрій і чисельність населення. Розвиток товарних відносин і криза феодальної системи господарства. Стан сільського господарства. Розвиток промисловості, торгівлі, транспортної інфраструктури. Загострення соціальних суперечностей. Поширення кріпацтва на Південну Україну.

Декабристи в Україні. "Південне товариство". "Товариство об'єднаних слов'ян". Повстання Чернігівського полку. Вплив польського повстання 1830-1831 рр. на Україну.

Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства. Програмні твори кирило-мефодіївців. Т.Г.Шевченко в українському національному русі. Вплив його творів на формування української національної ідеї. Репресії царизму проти кирило-мефодіївців і Т.Г.Шевченка.

Модернізація соціально-економічного життя в Наддніпрянській Україні у другій половині XIX – на початку XX ст.

Кримська війна і Україна. Маніфест Олександра II від 19 лютого 1861 р. Особливості селянської реформи в різних регіонах України. Ліберальні реформи 1860-70-х років в Російській імперії: земська, міська, судова, фінансова, військова. Історичне значення реформ.

Перехід від мануфактури до фабрики. Промисловий розвиток українських земель в пореформену добу. Залізничне будівництво. Швидкий розвиток важкої промисловості в Донбасі і Придніпров'ї. Іноземний капітал та його значення у прискоренні темпів промислового розвитку. Народження вітчизняної буржуазії. Зростання міст. Робітничий рух.

Стан сільського господарства. Кріпосницькі пережитки у землеволодінні і землекористуванні. Поглиблення соціального розшарування села. Початок руйнування традиційного села. Селянський рух. Поява народників і "ходіння в народ". "Чигиринська змова".

Західноукраїнські землі в другій половині XIX ст.

Адміністративний устрій західноукраїнських земель. Економічний розвиток західноукраїнських земель після революції 1848-1849 рр. Іноземний капітал у промисловості. Становище робітників. Національний склад буржуазії і робітників.

Стан сільського господарства. Землеволодіння і землекористування. Початок переселення українців на Американський континент. Перші українські колонії в США, Канаді, країнах Південної Америки.

Суспільно-політичний рух після революції 1848-1849 рр. Москвофіли і народовці. Формування перших політичних партій та їх програмні положення.

Суспільно-політичне і культурне життя в Україні у другій половині XIX – на початку XX ст.

Загальні тенденції та особливості українського національного руху в другій половині XIX ст. Становлення української нації. Зародження націоналізму. Український національний рух. В.Антонович як ідеолог "хлопоманства". Народницький рух у 1860-1880-х рр. Громадівський рух. "Братство тарасівців" як праобраз українських політичних партій. "Молода Україна". Активізація національного руху. Перші українські політичні партії та їх програми. Перші робітничі організації, марксистські гуртки, соціал-демократичні осередки. Радикальний соціалізм М.Драгоманова.

Особливості національного руху в західноукраїнських землях у другій половині XIX ст. Боротьба москвофілів з народовцями. Роль Івана Франка у національно-культурному русі. РУРП – перша легальна українська партія європейського типу. Започаткування руху за політичну незалежність України. "Молоді" радикали і книга Ю.Бачинського "Україна irredenta". Виникнення соціал-демократичної і національно-демократичної партій. Партійні видання і соціально-політичні часописи.

Українські політичні партії в Наддніпрянській та Західній Україні. Діяльність загальноросійських партій на українських землях. "Українське

питання" в програмах політичних партій. Михайло Грушевський і його роль у розвитку української національної культури.

Вплив реалізму на розвиток українського мистецтва (література, театр, музика, живопис). Традиція і модерн в українській культурі кінця ХІХ – початку ХХ ст.

Розділ V. УКРАЇНА В НОВІТНІЙ ЧАС

Україна в добу національно-визвольних змагань (1917-1920 рр.)

Україна на початку ХХ ст.

Соціально-економічне становище українських земель у складі Росії. Монополії у промисловості і в банківській справі. Економічна криза початку ХХ ст. Робітничі страйки 1903 р. Масові селянські виступи.

Україна в демократичній революції 1905-1907 рр.

Причини, характер, періодизація і здобутки революція 1905-1907 рр. Піднесення українського національного руху. Виникнення україномовної преси. "Просвіти" в українському русі. Українська думська громада. Третьочервневий переворот.

Столипінська аграрна реформа. Економічні і політичні наслідки реформи. Масові переселення українських селян до Сибіру і Далекого Сходу.

Діяльність українських партій і організацій в післяреволюційну добу. Робітничий і селянський рух. Українське питання в Державній Думі.

Західноукраїнські землі на початку ХХ ст.

Соціально-економічний розвиток. Боротьба трудящих проти соціального гніту. Кооперативний рух. Поява українських організацій "Січ", "Сокіл", "Пласт". Культурно-просвітницький рух. Церковне життя. Активізація переселенського руху за океан.

Україна в Першій світовій війні.

Україна у планах воюючих сторін. Военні дії на території України. Національно-визвольний рух в умовах війни. Діяльність "Товариства українських поступовців", "Спілки визволення України", "Головної Української Ради". Антиукраїнська політика у новоствореному Галицько-Буковинському губернаторстві. Українські січові стрільці. Антивоєнний рух народних мас.

Боротьба за відродження української державності (1917-1920 рр.)

Лютнева революція в Росії. Утворення Центральної Ради в Києві. Державотворча та соціально-економічна політика Центральної ради. Універсали та Конституція Центральної Ради. Процес зростання національної свідомості «із селян до нації». Формування ідеї соборної України. Більшовики та українська революція.

Українська держава П.Скоропадського: соціально-економічні заходи, національно-культурна політика, зовнішньополітичний курс. Створення української вищої школи. Українська академія наук.

Директорія УНР, її склад, соціальна база, політика.

Утворення ЗУНР. Акт злуки УНР та ЗУНР.

Становлення радянської влади на Україні

Війна Радянської Росії проти УНР. Більшовицька влада в Україні. Політика "воєнного комунізму". Селянський опір владі більшовиків. Махновщина. Радянська влада як форма більшовицької диктатури. Проголошення УСРР. Перша радянська конституція України. Радянсько-польська війна і Україна.

Радянська Україна (1921-1991 рр.)

Україна в добу нової економічної політики (1921-1928 рр.)

Соціально-економічне і політичне становище України на початку 20-х років. Криза "воєнного комунізму". Голод 1921-1923 рр. на Півдні України: причини і наслідки.

Перехід до нової економічної політики. Мета і цілі НЕПу. НЕП у промисловості. Суть господарського розрахунку. Трестування промисловості. Наслідки відбудовного процесу.

УСРР в системі "договірної федерації". "Автономізація" незалежних республік під виглядом утворення нової федерації – СРСР. Наслідки входження УСРР до складу Радянського Союзу. Конституція СРСР 1924 року.

Позиції лідерів державної партії щодо майбутнього курсу соціально-економічної політики. Сталінський курс на "всеосяжну колективізацію" селянських засобів виробництва. Курс на індустріалізацію країни. "Криза НЕПу" як результат відмови партійно-державного керівництва від "ринкової змички" між містом і селом. "Ножиці цін". Хлібозаготівельні кризи.

Перші кроки культурного будівництва: кампанія щодо ліквідації неписьменності, розгортання мережі освітніх установ, створення закладів комуністичного виховання. Ліквідація університетської освіти і перенесення центру наукових досліджень в установи ВУАН. Наслідки радянізації науки.

Політика коренізації, її особливості і наслідки. Досягнення і прорахунки українізації. Національне відродження у літературі та мистецтві. Літературний процес та М.Хвильовий. Український театр Леся Курбаса. Ставлення тоталітарного режиму до інтелігенції. Антицерковна політика державної партії.

УРСР в умовах утвердження тоталітарного ладу (1929-1938 рр.)

Завершення внутріпартійної боротьби в ЦК ВКП(б) і утвердження одноособової диктатури І.В.Сталіна. Згорання нової економічної політики.

Проблема темпів індустріалізації. Дискусії з приводу плану першої п'ятирічки. Перехід до директивного планування. Ескалація репресій проти господарників і спеціалістів. Виробниче змагання. Стаханівський рух. Результати капітального будівництва у промисловості в роки першої і другої п'ятирічок.

Хлібозаготівельна криза 1924-1929 рр. Поворот до суцільної колективізації. Гасло "Ліквідація куркульства як класу": причини, масштаби, наслідки. Завершення колективізації основної частини селянських господарств у 1931-1932 рр. Деградація сільськогосподарського виробництва в одержавлених колгоспах. Голодомор 1932-1933 рр. і його наслідки.

Зростання культу особи Сталіна. Репресії на Україні. Судові політичні процеси 1930-х років. Чистка партії. Знищення керівництва КП(б)У.

Згортання політики українізації. Національно-культурна політика державної партії в УРСР 30-х років. Боротьба з "буржуазним націоналізмом" і "націонал-ухильництвом". "Розстріляне відродження".

Умови і результати культурного розвитку в 1930-х роках. Ліквідація неписьменності. Загальноосвітня і вища школа. Відродження університетської освіти. Діяльність АН УРСР. Здобутки і трагічні сторінки літератури і мистецтва.

Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Західноукраїнські землі між двома світовими війнами. Мюнхенська змова і доля Карпатської України. Пакт Молотова-Ріббентропа. Початок Другої світової війни. Включення західноукраїнських земель до складу УРСР та їх радянська. Напад Німеччини та її союзників на СРСР. Катастрофічні поразки 1941 р. Оборона Києва, Одеси і Севастополя. Бої за Донбас.

Початок народної боротьби в тилу ворога. Німецький окупаційний режим. План "Ост". Адміністративний устрій окупованої України. Розгортання радянського і націоналістичного партизанського руху проти окупантів. Діяльність ОУН-УПА.

Перемога Червоної армії під Сталінградом і початок визволення території України. Розгортання контрнаступу на Лівобережну Україну після Курської битви. Битва за Дніпро. Бої на Правобережжі і в західних областях. Взаємовідносини радянських партизанів з ОУН-УПА. Завершення боїв за Україну восени 1944 р. Наслідки війни для України. Внесок українського народу в розгром нацистської Німеччини.

Розвиток культури України під час Другої світової війни.

Післявоєнна відбудова і початок десталінізації в Україні

Включення УРСР у світову політику як однієї з фундаторів і членів ООН. Участь української делегації в Паризькій мирній конференції 1947 року.

Завершення збирання основних етнічних земель українського народу в межах єдиної держави. Операція "Вісла".

Труднощі відбудови народного господарства. Голод 1946-1947 рр. Насильницька колективізація в західних областях України. Нова хвиля масових репресій проти громадян України. Підпільно-партизанська боротьба ОУН-УПА з тоталітарним ладом. Ідеологічний наступ сталінщини на спроби культурно-національного відродження.

Хрущовська "відлига" і її характер в Україні

Україна після смерті Сталіна. Ідеологічна кампанія з нагоди 300-річчя Переяславської ради. Передача Кримської області до складу УРСР: мотиви і правова основа.

Спроби лібералізації політичного режиму. Критика культу особи Сталіна. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Реформи М.С.Хрущова, їх суперечливий і непослідовний характер, загальна спрямованість і значення.

Заходи щодо удосконалення управління і модернізації промисловості. Спроби подолання кризи в сільському господарстві. Участь України в освоєнні східних регіонів СРСР і цілинних земель.

Поява дисидентів в Україні. Зародження руху "шістдесятників", їх роль у національно-культурному житті. Зміни в кремлівському керівництві у жовтні 1964 р. та їх наслідки для України.

Україна в другій половині 1960-х - першій половині 1980-х рр.

Реформи середини 1960-х років, їх згортання консерваторами в партійно-державному керівництві. Зупинення реабілітації і замовчування злочинної діяльності Сталіна. Деформації в структурі економіки України. Будівництво хімічних підприємств, атомних електростанцій. Наростання екологічної небезпеки. Екстенсивний розвиток сільського господарства, шкідливість кампанії щодо ліквідації "неперспективних" сіл.

Звільнення П.Шелеста. Подальше обмеження прав України. Н.Щербицький як провідник русифікаторської політики центру. Україна в єдиному народногосподарському комплексі СРСР.

Політичні репресії 1960-1970-х років. Посилення реакції в духовному житті. Розгортання правозахисного і дисидентського руху. Репресивні дії органів КДБ. Загострення гальмівних процесів у соціально-економічному та суспільно-політичному розвитку України.

Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР і проголошення незалежності України (1985-1991 рр.)

Спроби М.Горбачова реформувати суспільство на засадах перебудови і гласності. Економічна політика центрального уряду і Україна. Чорнобильська катастрофа та її наслідки.

Відновлення критики сталінізму. Зростання політичної активності народу. Гальмування перебудовчих процесів в Україні. Національне пробудження українського народу. Реабілітація політичних в'язнів. Викриття злочинів тоталітарного режиму.

Народження Народного руху України і перетворення його в опозиційну до КПРС силу. Перші кроки в демократизації суспільно-політичного життя і утворення нових політичних партій та громадських об'єднань. Реформа виборчої системи. Вибори до Верховної Ради УРСР. Формування парламентської опозиції – "Народної ради". Прийняття Декларації про державний суверенітет України.

Спроба серпневого перевороту у Москві (1991 р.) та його наслідки для України. Схвалення Верховною Радою УРСР Акту проголошення незалежності України. Заборона діяльності КПУ.

Загальноукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. і вибори Президента України. Л.Кравчук – перший Президент України. Денонсація Договору 1922 р. про утворення СРСР. Угода про Співдружність незалежних держав.

Незалежна Українська держава

Державотворчі процеси в незалежній Україні

Створення правової бази розвитку України як демократичної держави. Зміцнення державних кордонів. Формування Збройних сил і Військово-

морського флоту, Національної гвардії, Служби безпеки, митної служби. Запровадження національної грошової одиниці. Затвердження державної символіки України. Міжнаціональні відносини і їх правове регулювання в Україні. Кримська автономія.

Політичний розвиток незалежної України

Формування багатопартійності в Україні. Класифікація політичних партій і об'єднань, їх платформи у виборах до Верховної Ради України 1994 року.

Кампанія 1994 р. по виборах Президента України. Обрання Президентом Л.Кучми. Його соціально-економічна та політична платформа. Кроки по її реалізації. Прийняття Конституції України. Вибори до Верховної Ради 1998 р.

Президентські вибори 1999 р. Обрання Президентом Л.Кучми. Соціально-політичний та економічний розвиток України в період його президентства.

Кампанія 2004 р. по виборах Президента України. "Помаранчева" революція. Обрання Президентом В.Ющенка. Політична і економічна ситуація в країні у 2005-2010 рр.

Розклад політичних сил на президентських виборах 2010 р. Обрання президентом В.Януковича. Політична і економічна ситуація в Україні у 2010-2013 рр.

Майдан і Революція гідності 2013-2014 рр. Окупація Криму. Воєнні дії на Сході України. Президентський курс П.Порошенка. Європейський вибір України.

Зміна органів представницької влади в 2019 р. Президентський курс В.Зеленського.

Соціально-економічний розвиток незалежної України

Реформування економіки на засадах підприємництва, перехід до ринкових відносин, приватизація. Зниження темпів промислового і сільськогосподарського виробництва. Криза кредитно-фінансової системи. Наростання інфляційних процесів і соціальної напруженості. Пошуки шляхів виходу з кризи і соціального захисту населення. Вступ до СОТ. Сучасний стан економіки. Демографічна ситуація в Україні.

Зовнішня політика незалежної України

Концепція зовнішньої політики України. Визнання України зарубіжними державами, встановлення дипломатичних відносин, формування представництв у міжнародних організаціях, входження у світове співтовариство. Набуття Україною без'ядерного статусу. Україна у складі Співдружності незалежних держав.

Зовнішньополітичні акції України щодо зміцнення миру і співробітництва, припинення воєнних конфліктів. Участь України у миротворчих процесах ООН, у програмі "Партнерство заради мир", в діяльності Ради Європи. Курс України на Євроінтеграцію.

Культура незалежної України

Крах комуністичної ідеології та її наслідки для розвитку української культури. Проблема типології української національної культури. Фактори зростання національної та культурної самосвідомості. Перспективи розвитку

української культури у сучасних умовах. Постмодернізм в українській культурі. Проблема культурного розвитку в умовах глобалізації та ідеологізації. Секуляризаційні процеси та їх вплив на українську культуру. Релігійна ситуація в незалежній Україні. Томос на автокефалію та його значення для української державності та культури.

**4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»
Розподіл навчального часу**

Назви змістових модулів та навчальних тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	в тому числі			усього	в тому числі		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
Змістовий модуль 1 ДАВНЯ І СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.)								
Вступ до курсу «Історія України та української культури».	3	2		1	2			2
Давня історія України	9	2	2	5	11	2		9
Княжа доба на території України	9	2	2	5	9			9
Україна під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)	9	2	2	5	11	2		9
Українська культура в XIV – середині XVII ст.	2		2					
Україна за часів козацької державності (середина XVII – кінець XVIII ст.)	11	4	2	5	12		2	10
Українське бароко – «перше культурне відродження»	2		2					
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	<i>45</i>	<i>12</i>	<i>12</i>	<i>21</i>	<i>45</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>39</i>
Змістовий модуль 2 НОВА І НОВІТНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (XIX – початок XXI ст.)								
Період боротьби за українське національне відродження (XIX – початок XX ст.)	9	2	2	5	12	2		10
Суспільно-політичне і духовне життя в Україні у XIX ст. – на початку XX ст.	2	2						

Україна в добу національно-визвольних змагань (1917-1920 рр.)	9	2	2	5	11		2	9
Радянська Україна (1921-1991 рр.)	5			5	10			10
Радянська Україна у 1920-1930-х роках	2		2					
Україна між двома світовими війнами.	2	2						
Україна в роки Другої світової війни та повоєнної відбудови	2		2					
Україна в період кризи радянської влади.	2	2						
Україна в добу «відлиги» та застою. Шлях до незалежності	2		2					
Незалежна Українська держава	10	2	2	6	12		2	10
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	<i>45</i>	<i>12</i>	<i>12</i>	<i>21</i>	<i>45</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>39</i>
Всього годин	90	24	24	42	90	6	6	78

**5. ЗМІСТОВІ МОДУЛІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»**

Змістовий модуль 1 ДАВНЯ І СЕРЕДНЬОВІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.)			
Лекційний модуль			
№	Тема	Форми і види роботи	год.
1.	Вступ до курсу «Історія України та української культури».	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історична наука: принципи, методи та джерела. 2. Предмет, завдання і мета навчального курсу «Історія України та української культури». 3. Періодизація історії України та української культури. 4. Наукова і навчальна література з курсу «Історія України та української культури». 	2
2.	Давня історія України	<ol style="list-style-type: none"> 1. Первісність: загальна характеристика та основні процеси. 2. Періодизація первісності. 3. Основні риси первісної культури. 4. Археологічні культури давньої України. 	2
3.	Княжа доба на території України	<ol style="list-style-type: none"> 1. Писемні джерела з історії княжої доби. 2. Передумови утворення Київської Русі. Основні теорії походження державності у східних слов'ян. 3. Політичний устрій Київської Русі. Етапи політичного розвитку давньоруської держави. 4. Соціально-економічний розвиток Київської Русі. 5. Київська Русь в системі міжнародних відносин IX-XIII ст. 	2
5.	Україна під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Писемні джерела з історії польсько-литовської доби. 2. Перебування українських земель у складі Литви та Польщі. 3. Загарбання українських земель Угорським королівством, 	2

		<p>Молдавським князівством та Московським царством.</p> <p>4. Експансія Кримського ханства на українські землі.</p> <p>5. Феномен українського козацтва.</p>	
6.	Україна за часів козацької державності (середина XVII – кінець XVIII ст.)	<p>1. Писемні пам'ятки козацької доби як історичні джерела.</p> <p>2. Українська національна революція: дискусійні питання.</p> <p>3. Доба Руїни в історії України.</p> <p>4. Інкорпораційна політика царизму щодо України у XVIII ст.</p>	4
Семінарський модуль			
1.	Давня історія України	<p>1. Початок формування людської цивілізації на території України. Періодизація історії первісного суспільства.</p> <p>2. Матеріальна та духовна культура кам'яної доби (палеоліт, мезоліт, неоліт).</p> <p>3. Доба міді на території України. Трипільська культура.</p> <p>4. Культури доби бронзи на території України.</p> <p>5. Історичний та культурний розвиток неслов'янських народів доби раннього заліза на території України: киммерійці, скіфи, сармати, греки.</p> <p>6. Проблеми походження слов'ян та їх розселення. Археологічні культури давніх слов'ян (зарубинецька, черняхівська).</p> <p>7. Соціально-економічний і політичний розвиток східних слов'ян. Перші державні об'єднання у східних слов'ян.</p> <p>8. Релігійні вірування та міфологія східних слов'ян.</p>	2
2.	Княжа доба на території України	<p>1. Передумови утворення Київської Русі. Теорії про державність у східних слов'ян.</p> <p>2. Виникнення і становлення Київської Русі (кінець IX – X ст.). Діяльність перших князів.</p>	2

		<ol style="list-style-type: none"> 3. Піднесення і становлення Київської Русі (кінець X – середина XI ст.). Політика Володимира Великого та Ярослава Мудрого. 4. Особливості християнізації Київської Русі. Значення хрещення Русі для історії українського народу. 5. Культура Київської Русі: освіта і наука, література, архітектура і образотворче мистецтво. 6. Політична децентралізація Київської Русі та утворення Київського, Переяславського, Чернігово-Сіверського, Галицького і Волинського князівств. 7. Монгольська навала і занепад руських земель. 8. Створення, піднесення і занепад Галицько-Волинського князівства. 	
3.	Україна під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вхідження українських земель до складу Великого князівства Литовського. 2. Польська експансія на українські землі наприкінці XIV – середині XVI ст. Литовсько-польські міждержавні унії. 3. Утворення Речі Посполитої та її політика на українських землях. 4. Формування українського козацтва (причини, джерела, особливості). Реєстрове і нереєстрове козацтво. 5. Запорозька Січ та її суспільно-політичний устрій. 6. Боротьба козаків проти турків та татар. 7. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – першій третині XVII ст. 	2
4.	Українська культура в XIV – середині XVII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Культурна ситуація у литовсько-польську добу. 2. Перші українські гуманісти: Юрій Дрогобич, Павло Русин, Станіслав Оріховський та ін. 3. Розвиток освіти і діяльність культурно-освітніх осередків 	2

		<p>(Острозька академія, Лаврський гурток, Києво-Могилянська академія).</p> <ol style="list-style-type: none"> Церковне життя і Берестейська унія. Роль братського руху у захисті православної віри та культури. Полемічна література в Україні. Розвиток архітектури та образотворчого мистецтва. Театральне та музичне мистецтво. 	
5.	Україна за часів козацької державності (середина XVII – кінець XVIII ст.)	<ol style="list-style-type: none"> Причини, характер, рушійні сили та періодизація української національної революції. Її історичне значення. Розгортання національно-визвольної війни (лютий 1648 – серпень 1657 рр.). Формування і розбудова української козацької держави в ході визвольної війни. Громадянська війна та поділ козацької України на два гетьманства (1657 – 1663 рр.). Боротьба за возз'єднання Української держави (1663-1676 рр.). Гетьмани доби Руїни. Українська державність за гетьманування І. Мазепи. Наступ Російської імперії на українську автономію (1708-1764 рр.) Остаточна ліквідація української автономії (1764-1783 рр.). Становище Правобережної України та Галичини під владою Польщі у XVIII ст. 	2
6.	Українське бароко – «перше культурне відродження»	<ol style="list-style-type: none"> Українське бароко як новий світогляд та художній стиль. Формування історичної самосвідомості українського народу. Реформування церкви та освіти. Українська барокова література. Архітектура доби українського бароко. Специфіка українського бароко в 	2

		театрально-музичному мистецтві. 7. Розвиток образотворчого мистецтва в добу бароко.	
Модуль самостійної роботи			
1.	Вступ до курсу «Історія України та української культури».	1. Спеціальні та допоміжні історичні дисципліни. 2. Віхи розвитку української історичної науки. 3. Видатні українські історики та їх творчий доробок.	1
2.	Давня історія України	1) Підготовка наукового виступу з запропонованих тем (на вибір): 1. «Неолітична революція» та її вплив на господарський розвиток первісного суспільства. 2. Археологічні пам'ятки іраномовних кочовиків на території України. 3. Царські кургани скіфів. 4. Скіфський звіриний стиль. 5. Античні міста-держави Північного Причорномор'я. 6. Готи і гуни на українських землях. 2) Опрацювання контрольних питань, основних понять та термінів з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до аудиторної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). - Херсон, 2019. – 56 с. [Електронний ресурс] 3) Робота з контурною картою з історії та картосхемами з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). Ч.1. Робота з історичними картами. - Херсон, 2019. – 55 с. [Електронний ресурс] Режим доступу до зазначених видань: http://www.kspu.edu/About/GeneralChair/ChairPhilosophy/EduWork/nkmd_ukrhistory.aspx	5
3.	Княжа доба на території України.	1) Підготовка наукового виступу з запропонованих тем (на вибір): 1. Проблеми походження назви	5

		<p>«Русь».</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Історія заснування міста Київ. 3. Розгром Хазарського халіфату та значення цієї події для історії Київської Русі. 4. «Руська правда» як історико-правова пам'ятка. 5. «Слово о полку Ігоревім» як найвідоміша пам'ятка давньоруської літератури. 6. Розвиток літописання на Русі. 7. Сакральна архітектура Київської Русі. Софія Київська як художній шедевр. 8. Битва на річці Калка. 9. Битва на Синіх Водах та її місце у воєнній історії України. <p>2) Опрацювання контрольних питань, основних понять та термінів з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до аудиторної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). - Херсон, 2019. – 56 с. [Електронний ресурс]</p> <p>3) Робота з контурною картою з історії та картосхемами з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). Ч.1. Робота з історичними картами. - Херсон, 2019. – 55 с. [Електронний ресурс] Режим доступу до зазначених видань: http://www.kspu.edu/About/GeneralChair/ChairPhilosophy/EduWork/nkmd_ukrhistory.aspx</p>	
4.	Україна під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)	<ol style="list-style-type: none"> 1) Підготовка наукового виступу з запропонованих тем (на вибір): <ol style="list-style-type: none"> 1. Панщинно-фільваркове господарство на українських землях. 2. Дмитро Вишневецький – засновник Запорозької Січі. 3. Зміни розташувань Запорозької Січі. 4. Козацька символіка і геральдика. 	5

		<p>5. Петро Конашевич-Сагайдачний – видатний козацький полководець.</p> <p>6. Військове мистецтво козаків.</p> <p>7. «Ординація Війська Запорізького» 1638 р. та її наслідки для козацтва.</p> <p>2) Опрацювання контрольних питань, основних понять та термінів з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до аудиторної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). - Херсон, 2019. – 56 с. [Електронний ресурс]</p> <p>3) Робота з контурною картою з історії та картосхемами з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). Ч.1. Робота з історичними картами. - Херсон, 2019. – 55 с. [Електронний ресурс] Режим доступу до зазначених видань: http://www.kspu.edu/About/GeneralChair/ChairPhilosophy/EduWork/nkmd_ukrhistory.aspx</p>	
5.	Україна за часів козацької державності (середина XVII – кінець XVIII ст.)	<p>1) Підготовка наукового виступу з запропонованих тем (на вибір):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Постать Б.Хмельницького в українській історії. Оцінка його діяльності в науковій літературі. 2. Політико-правовий зміст та геостратегічні наслідки Переяславської угоди. 3. Гетьманщина наприкінці XVII – XVIII ст.: кордони, політичний та адміністративно-територіальний устрій. 4. Історичний портрет Івана Мазепи. 5. Конституція Пилипа Орлика та її історичне значення. 6. Петро Дорошенко – «Сонце Руїни». 7. Останній гетьман України Кирило Розумовський. 8. Доля українського козацтва після ліквідації Запорозької Січі. 	5

		<p>9. Національно-визвольні рухи у західноукраїнських землях у XVIII ст.</p> <p>2) Опрацювання контрольних питань, основних понять та термінів з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до аудиторної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). - Херсон, 2019. – 56 с. [Електронний ресурс]</p> <p>3) Робота з контурною картою з історії та картосхемами з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). Ч.1. Робота з історичними картами. - Херсон, 2019. – 55 с. [Електронний ресурс] Режим доступу до зазначених видань: http://www.kspu.edu/About/GeneralChair/ChairPhilosophy/EduWork/nkmd_ukrhistory.aspx</p>	
<p>Змістовий модуль 2 НОВА І НОВІТНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (XIX – початок XXI ст.)</p>			
<p>Лекційний модуль</p>			
1.	Період боротьби за українське національне відродження (XIX – початок XX ст.)	<p>1. Поняття модернізації та її типи.</p> <p>2. Становище українських земель у дореформену добу.</p> <p>3. Імперські реформи та Україна.</p> <p>4. Феномен «Українського національного відродження» XIX ст.</p>	2
2.	Суспільно-політичне і духовне життя в Україні у XIX ст. – на початку XX ст.	<p>1. Суспільні рухи в Наддніпрянській Україні у другій половині XIX ст.</p> <p>2. Суспільно-політичне життя на західноукраїнських землях.</p> <p>3. Політизація українського суспільства наприкінці XIX – на початку XX ст. Виникнення політичних партій.</p> <p>4. Україна напередодні та під час революції 1905-1907 рр.</p>	2

3.	Україна в добу національно-визвольних змагань (1917-1920 рр.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Україна в контексті європейської геополітики часів Першої світової війни. 2. Розбудова української державності в добу Центральної Ради. 3. Українська держава гетьмана П.Скоропадського. 4. Боротьба за Україну в добу Директорії. Спроба об'єднання УНР та ЗУНР. 5. Бойові дії на території України під час революційних подій 1917-1920 рр. 6. Поразка національно-демократичної революції та утвердження радянської влади в Україні. 	2
4.	Україна між двома світовими війнами.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Кризові явища в Україні на початку 20-х років. Вхід України до СРСР. 2. Соціально-економічні перетворення в Україні на основі непу. 3. Суть, причини та наслідки сталінської індустріалізації та колективізації. 4. Утвердження тоталітарного режиму в СРСР та Україні. 5. «Українське питання» напередодні Другої світової війни. 	2
5.	Україна в період кризи радянської влади.	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Хрущовська відлига» і спроби лібералізації політичного режиму. 2. Період брежнєвського застою. Згорання демократії. 3. Дисидентський рух та його роль у національно-культурному житті України. 4. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР і проголошення незалежності України (1985-1991 рр.) 	2
6.	Незалежна Українська держава	<ol style="list-style-type: none"> 1. Політичний розвиток незалежної України. 2. Соціально-економічні проблеми в добу незалежності. 3. Україна на міжнародній арені. 4. Збройна агресія Росії проти України. 	2
Семінарський модуль			

1.	Період боротьби за українське національне відродження (XIX – початок XX ст.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціально-економічний розвиток у складі Російської та Австрійської імперій в дореформений період. 2. Імперські реформи та капіталізація економіки України. 3. Сутність українського національного відродження, його передумови і етапи розвитку. 4. Національно-визвольний рух в Наддніпрянській та Західній Україні у XIX – на початку XX ст. 5. Україна в роки Першої російської революції та після її поразки. 6. Україна в роки Першої світової війни. 7. Розвиток суспільних наук і філософії у XIX – на початку XX ст. 8. Українська література XIX – початку XX ст. 9. Образотворче та музично-театральне мистецтво у XIX – на початку XX ст. 	2
2.	Україна в добу національно-визвольних змагань (1917-1920 рр.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розгортання національно-визвольної боротьби на українських землях після повалення царизму в Російській імперії. 2. Утворення Центральної Ради та її соціально-економічна та політична діяльність. 3. Українська держава гетьмана П.Скоропадського: його політична платформа, досягнення та прорахунки. 4. Боротьба Директорії за відродження УНР. Занепад української державності. 5. Відносини українських національних урядів з більшовистською Росією. 6. Утвердження радянської влади на українських землях. Політика «військового комунізму». 7. Розвиток української культури в період національно-визвольних змагань (1917-1921 рр.) 	2
3.	Радянська Україна у	1. Міжнародне становище УСРР,	2

	1920-1930-х роках	<p>соціально-економічна і політична криза на початку 1920-х рр.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Україна в умовах Нової економічної політики. 3. Утворення СРСР та остаточна втрата Україною незалежності. 4. Політика українізації. Національно-культурне піднесення і «культурна революція» 1920-1930-х рр. 5. Політика прискореної індустріалізації. 6. Колективізація сільського господарства. Трагедія Голодомору 1932-1933 рр. 7. Перехід до тоталітаризму наприкінці 1920-х рр. 8. «Розстріляне відродження». 9. Західноукраїнські землі у 1920-1930-х рр. 	
4.	Україна в роки Другої світової війни та повоєнної відбудови	<ol style="list-style-type: none"> 1. Початок Другої світової війни та наслідки входу західноукраїнських земель до складу СРСР. 2. Напад нацистської Німеччини на СРСР. Бойові дії 1941-1942 рр. Окупація України військами Німеччини та її союзників. 3. Плани гітлерівської Німеччини щодо України. 4. Нацистський «новий порядок» в Україні та Рух Опору. 5. Військові операції по звільненню України. 6. Внесок України у розгром нацистської Німеччини та її союзників. Наслідки Другої світової війни для України. 7. Особливості відбудови народного господарства України. Радянізація західних областей України. 8. Розвиток української культури в роки Другої світової війни та повоєнний час. 	2
5.	Україна в добу «відлиги» та застою.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільно-політичне життя в СРСР у добу хрущовської «відлиги». 	2

	Шлях до незалежності	<ol style="list-style-type: none"> 2. Соціально-економічний розвиток України за часів Хрущова. Вхідження Криму до складу УРСР. 3. Україна в роки брежньєвського застою. Наростання кризових явищ у суспільно-економічній сфері. 4. Зміни в культурно-освітній сфері у 1950-1970-х рр. 5. Шістдесятники. Зародження дисидентського руху. 6. Перебудовчий курс М.Горбачова: причини, суть, етапи, наслідки, значення для України. 7. Суспільно-політичні рухи в Україні наприкінці 1980-х рр. Формування багатопартійності. 8. Проголошення державного суверенітету і незалежності України. Розпад СРСР. 9. Українська культура другої половини ХХ ст. 	
6.	Незалежна Українська держава	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розгортання державотворчого процесу в Україні: формування органів влади, затвердження державної символіки, прийняття Конституції України. 2. Реформування економіки на засадах ринкових відносин. Приватизація. Розвиток підприємництва. 3. Президенти України та їх політичний курс. 4. Зовнішня політика незалежної України. Курс на євроінтеграцію. 5. Революції в незалежній Україні: причини, суть і наслідки. 6. Російська збройна агресія проти України 2014-2019 рр. 7. Основні тенденції розвитку сучасної української культури. Релігійна ситуація в сучасній Україні. 	2
Модуль самостійної роботи			
1.	Період боротьби за українське національне	<ol style="list-style-type: none"> 1) Підготовка наукового виступу з запропонованих тем (на вибір): <ol style="list-style-type: none"> 1. В.Капніст та його «Ода на рабство». 	5

<p>відродження (XIX – початок XX ст.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 2. «Енеїда» І. Котляревського та її значення для національно-культурного відродження України. 3. Декабристський рух і Україна. 4. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства. Програмний твір «Книга буття українського народу» («Закон Божий»). 5. Значення Т.Шевченка для розвитку української культури. 6. Культурно-просвітницька діяльність «Руської трійці». 7. «Історія Русів» – видатна пам’ятка суспільно-політичної думки України. 8. Концепція соціалізму М. Драгоманова. 9. Марко Кропивницький – батько українського театру. 10. Столипінська аграрна реформа та її наслідки для України. 11. Політичні партії в Наддніпрянській та Західній Україні. 12. Українські військові формування в роки Першої світової війни. <p>2) Опрацювання контрольних питань, основних понять та термінів з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до аудиторної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). - Херсон, 2019. – 56 с. [Електронний ресурс])</p> <p>3) Робота з контурною картою з історії та картосхемами з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). Ч.1. Робота з історичними картами. - Херсон, 2019. – 55 с. [Електронний ресурс])</p> <p>Режим доступу до зазначених видань: http://www.kspu.edu/About/GeneralChair/ChairPhilosophy/EduWork/nkmd_ukrhistory.aspx</p>	
---	---	--

2.	Україна в добу національно-визвольних змагань (1917-1920 рр.)	<p>1) Підготовка наукового виступу з запропонованих тем (на вибір):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Михайло Грушевський – голова Центральної Ради. 2. Історичний портрет гетьмана П.Скоропадського. 3. В. Винниченко як державний і культурний діяч. 4. С. Петлюра: історичний портрет. 5. Проголошення та історична доля Західноукраїнської народної республіки. 6. Радянсько-польська війна і Україна. 7. Бій під Крутами: причини, наслідки та перебіг подій. 8. Заснування Української академії наук. <p>2) Опрацювання контрольних питань, основних понять та термінів з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до аудиторної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). - Херсон, 2019. – 56 с. [Електронний ресурс]</p> <p>3) Робота з контурною картою з історії та картосхемами з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). Ч.1. Робота з історичними картами. - Херсон, 2019. – 55 с. [Електронний ресурс] Режим доступу до зазначених видань: http://www.kspu.edu/About/GeneralChair/ChairPhilosophy/EduWork/nkmd_ukrhistory.aspx</p>	5
3.	Радянська Україна (1921-1991 рр.)	<p>1) Підготовка наукового виступу з запропонованих тем (на вибір):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Союзний договір від 30 грудня 1922 року, його сучасна політична оцінка. 2. Організація українських націоналістів: стратегія і тактика. 3. Політичні портрети А.Мельника 	5

		<p>та С.Бандери.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. М. Хвильовий – представник «розстріляного відродження». 5. М. Скрипник – трагічна фігура української історії. 6. Театр «Березіль» Л. Курбаса. 7. Радянсько-німецький пакт про ненапад 1939 р. та його історичне значення. 8. Оборона Києва, Одеси та Севастополя. 9. Проголошення автономії Карпатської України. 10. Трагедія Бабиного Яру. 11. Депортація кримських татар у 1944 р. 12. Релігійне дисидентство. Боротьба за легалізацію УГКЦ. 13. Народний рух України та його роль у відродженні української державності <p>2) Опрацювання контрольних питань, основних понять та термінів з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до аудиторної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). - Херсон, 2019. – 56 с. [Електронний ресурс]</p> <p>3) Робота з контурною картою з історії та картосхемами з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). Ч.1. Робота з історичними картами. - Херсон, 2019. – 55 с. [Електронний ресурс] Режим доступу до зазначених видань: http://www.kspu.edu/About/GeneralChair/ChairPhilosophy/EduWork/nkmd_ukrhistory.aspx</p>	
4.	Незалежна Українська держава	<ol style="list-style-type: none"> 1) Підготовка наукового виступу з запропонованих тем (на вибір): <ol style="list-style-type: none"> 1. Набуття Україною без'ядерного статусу: причини і наслідки. 	6

		<ol style="list-style-type: none"> 2. Державна символіка України та її історичне походження. 3. Східна і західна українська діаспора: регіони розселення, особливості культури та менталітету. 4. Сучасна українська література. 5. Образотворче мистецтво сучасної України. 6. Спортивні досягнення незалежної України. 7. Революції в незалежній Україні. 8. «Гібридна війна» і Україна. 9. Томос і автокефалія православної церкви України. 10. Мінські угоди і їх роль у російсько-українській війні. 11. Міжнародна підтримка України в умовах агресії РФ. <p>2) Опрацювання контрольних питань, основних понять та термінів з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до аудиторної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). - Херсон, 2019. – 56 с. [Електронний ресурс]</p> <p>3) Робота з контурною картою з історії та картосхемами з теми (за виданням Герінбург О.В. Історія України та української культури. Навчально-методичні рекомендації до самостійної роботи (для студентів першого курсу усіх спеціальностей денної форми навчання). Ч.1. Робота з історичними картами. - Херсон, 2019. – 55 с. [Електронний ресурс]</p> <p>Режим доступу до зазначених видань: http://www.kspu.edu/About/GeneralChair/ChairPhilosophy/EduWork/nkmd_ukrhistory.aspx</p>	
--	--	---	--

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Реалізація навчально-виховних завдань потребує комплексного використання різноманітних методів навчання, які мають забезпечити взаємопов'язану та цілеспрямовану діяльність педагога й студентів. Методи навчання реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Вони мають забезпечити взаємозв'язок трьох компонентів: мотиваційного, організаційно-ділового і контрольного-оцінного. У першому випадку треба використовувати методи, спрямовані на формування у студентів інтересу до пізнавальної діяльності. У групі організаційно-ділового компоненту виділяють методи організації і забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивний, дедуктивний, репродуктивного та пошукового характеру). Такі методи називають словесними, наочними і практичними. У групі контрольного-оцінного компонента визначають методи пов'язані з контролем за навчальною діяльністю студентів.

До словесних методів навчання належать: розповідь, пояснення, бесіда, лекція. Ці методи використовуються під час лекційних та семінарських занять з дисципліни.

Розповідь – це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форму розкриття навчального матеріалу з метою спонукання студентів до створення в уяві певного образу.

Пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого педагог розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду студентів.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду студентів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Лекція – це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація – це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у натурі, динаміці.

Ілюстрація – метод навчання, за допомогою якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлина, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Досить суттєвим у використанні наочних методів навчання є володіння технологією і технікою виготовлення й використання засобів демонстрації та ілюстрації. Особливої уваги потребує використання технічних засобів навчання, й зокрема комп'ютерної техніки. Зазначений метод відіграє значну роль у процесі організації самостійної роботи студентів.

Під час виконання самостійної роботи використовуються інтерактивні методів навчання (робота у малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань). Окрім того з метою активізації розумової діяльності студентів застосовуються: проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий метод.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу студентам у виділенні та «прийнятті» проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності студентів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає студентів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати студентів до розуміння і «прийняття» пізнавального завдання; керувати ходом пошукової мисленнєвої діяльності студентів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність студентів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Формами контролю за самостійною роботою студентів є перевірка конспекту теоретичних питань, усне опитування на семінарських заняттях, письмові контрольні роботи та перевірка виконання завдань до історичних карт.

Контроль за самостійною роботою студентів з історичними картами здійснюється шляхом перевірки контурних карт та розв'язаних тестових

запитань до картосхем на семінарських заняттях з відповідної теми та під час модульного і підсумкового контролю.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ Модульний контроль проводиться на останньому занятті модуля. Тривалість виконання модульних контрольних завдань не повинна перевищувати двох академічних годин. Формами проведення модульних контролів з дисципліни «Історія української літератури (X-XVIII ст.)» є усне опитування та тестування.

ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ проводиться в кінці семестру у формі диференційованого заліку.

Форми проведення підсумкового контролю з дисципліни «Історія України та української культури»:

- 1) усне опитування;
- 2) тестування.

Навчальний матеріал, передбачений для засвоєння студентом в процесі самостійної роботи, обов'язково включається до підсумкового контролю – нарівні з навчальним матеріалом, що опрацьовувався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів відбувається за такою шкалою:

Бали	Рівень знань
90-100 A	відмінно
82-89 B	дуже добре
74-81 C	добре
64-73 D	задовільно
60-63 E	задовільно
35-59 FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 F	незадовільно

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання знань, умінь і навичок студентів здійснюється на підставі **наступних критеріїв**:

- 1) критеріїв оцінювання письмових робіт;
- 2) критеріїв оцінювання самостійної роботи;
- 3) критеріїв оцінювання тестів;
- 4) критеріїв оцінювання практичних занять та диференційованого заліку;

Критерії оцінювання навчальних досягнень

- F – 1-34 % Навчальним матеріалом не володіє. Не має теоретичного уявлення про предмет і завдання курсу.
- FХ – 35-59 % Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету складений безсистемно і фрагментарно. Не спроможний вибудувати логіку відповіді. Не може відповісти на питання без грубих помилок..
- E – 60-63 % Відтворює деякі основні положення, викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Зміст основних понять і категорій розкриває у найбільш загальних рисах.
- D – 64-73 % Повною мірою відтворює матеріал, що викладений в рекомендованих підручниках. Зорієнтований на репродуктивне відтворення матеріалу, а не його критичний аналіз.
- C – 74-81 % Досить вільно володіє матеріалом в обсязі робочої навчальної програми, чітко уявляє і може пояснити суть основних положень, понять і категорій. Однак критичний аналіз матеріалу відсутній.
- B – 82-89 % Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни. Досить ефективно використовує попередній матеріал, може на достатньому рівні здійснювати аналітико-синтетичні операції на основі отриманих знань. Однак в деяких темах може виявляти фрагментарність знання, неспроможність критичного аналізу історичних подій та фактів.
- A – 90-100 % Вільно володіє термінологією та навчальним матеріалом згідно з програмою дисципліни. Легко знаходить відповіді на нестандартні питання. Здатен переконливо обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію, на високому теоретичному рівні аналізувати історичні події та процеси.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Критерії оцінювання (тестові завдання)

(незадовільно)	– 1-34 %
(незадовільно)	– 35-59 %
(задовільно)	– 60-63 %
(задовільно)	– 64-73 %
(добре)	– 74-81 %
(добре)	– 82-89 %
(відмінно)	– 90-100 %

Критерії оцінювання рівня знань студента (практичні заняття та диференційований залік)

- F – 1-34 %** Практично не знає науково-понятійного апарату. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не має конспектів з дисципліни. Не може користуватися підручниками, словниками та енциклопедіями, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Не має наукового уявлення про предмет і завдання курсу, або може дуже приблизно їх сформулювати, виходячи із знань, набутих в повсякденному житті.
- F_x – 35-59 %** Має слаборозвинені уявлення про термінологію. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету складений безсистемно і фрагментарно. Не спроможний вибудувати логіку відповіді. Не може відповісти на питання без грубих помилок, намагається вгадати відповідь на конкретні запитання. Зовсім не обізнаний в першоджерелах. Не спроможний продуктивно використовувати допомогу викладача.
- E – 60-63 %** Самостійно відтворює деякі основні положення, викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Може в найбільш загальних моментах розкрити зміст основних понять і категорій. Для відтворення систематизованого навчального матеріалу потребує сторонньої допомоги. Письмові роботи безсистемні і непослідовні, позбавлені проблемності, збіднені на наукову термінологію. Часто припускається типових помилок, які, однак, при допомозі може виправити. Конспект складений формально, часто неохайно. Нерідко замість конспекту при відповідях користується ксерокопіями з підручників, які слабо або взагалі не опрацьовані. Зовсім не вивчає додаткову літературу. Матеріалом, що планується на самостійне опрацювання, практично не володіє, завдання – не виконує.
- D – 64-73 %** Повною мірою відтворює матеріал, що викладений в рекомендованих підручниках. Додатковою літературою практично не користується. При відповідях зорієнтований на репродуктивне відтворення матеріалу, а не його критичний аналіз. В цілому вільно

орієнтується в історичних процесах, однак відчуває значні утруднення при розгляді теоретичних питань. При виправленні помилок, яких припускається при усних відповідях, потребує деякої допомоги викладача. Слабко уявляє, як можуть бути використані знання з предмету при вивченні інших дисциплін соціогуманітарного спрямування, у становленні фахово важливих рис особистості. Теми і завдання, що виносяться на самостійну роботу, опрацьовані поверхово.

С – 74-81 % Досить вільно володіє матеріалом в обсязі робочої навчальної програми, чітко уявляє і може пояснити суть основних понять, подій і процесів. Має повні особисто написані конспекти з лекційних та семінарських занять, систематично вивчає теми, що виносяться на самостійне опрацювання, використовує їх матеріал при усних відповідях і написанні письмових контрольних робіт. Відповідь побудована логічно, однак на семінарських заняттях часто звертається до конспектів. Не завжди може пояснити суть законспектованого матеріалу. При необхідності достатньо легко знаходить потрібний матеріал у конспекті, підручниках, довідковій літературі. Може виявляти зацікавленість до окремих проблем, публікацій в періодичних виданнях. Не завжди розуміє актуальність проблем, що розглядаються в курсі навчальної дисципліни.

В – 82-89 % Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни. Систематично відвідує лекційні і семінарські заняття, виявляє зацікавленість до предмету. При роботі на семінарських заняттях виявляє активність, здатність до ведення наукової дискусії, самостійного мислення. Може чітко визначити актуальність проблемних питань, що вивчаються, добре усвідомлює значення дисципліни для становлення професіонала та особистості. Проявляє сталий і неослабний інтерес до різних проблем, читає додаткову літературу з метою поглиблення знань, отриманих на заняттях. Досить ефективно використовує попередній матеріал, може на достатньому рівні здійснювати критичний аналіз на основі отриманих знань. Володіє достатньо високою культурою самостійного планування своєї позааудиторної роботи. Однак в деяких темах може виявляти фрагментарність знання.

А – 90-100 % Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни.

Систематично відвідує лекційні і семінарські заняття, глибоко і цілеспрямовано виконує завдання до самостійної роботи. На семінарських заняттях виявляє активність, здатність до ведення наукової дискусії, самостійного мислення. Може чітко визначити актуальність проблемних питань, що вивчаються. Проявляє сталий і неослабний інтерес до різних проблем, читає додаткову літературу з метою поглиблення знань, отриманих на заняттях. Ефективно використовує попередній матеріал, може здійснювати критичний аналіз на основі отриманих знань. Володіє високою культурою

самостійного планування своєї позааудиторної роботи, може пояснювати та аналізувати історичні проблеми. На семінарських заняттях відповідає вільно, конспекти та інші допоміжні матеріали використовує творчо. Письмові роботи мають чітко визначену логічну структуру і завершений характер, характеризуються гарним науковим стилем. Вільно використовує між предметні зв'язки, добре орієнтується в періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні питання.

Здатен переконливо обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію, на високому теоретичному рівні аналізувати історичні події та процеси. Виявляє творчі здібності, схильність до самостійної науково-дослідницької роботи, що проявляється у прагненні приймати участь в наукових конференціях, проблемних групах тощо.

ЗАЛКОВІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ "ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ"

1. Періодизація історії України та української культури.
2. Розвиток історичної та культурологічної думки в Україні.
3. Початок формування людської цивілізації на території України. Періодизація історії первісного суспільства.
4. Матеріальна та духовна культура кам'яної доби (палеоліт, мезоліт, неоліт).
5. Доба міді на території України. Трипільська культура.
6. Культури доби бронзи на території України.
7. Історичний та культурний розвиток неслов'янських народів доби раннього заліза на території України: киммерійці, скіфи, сармати, греки.
8. Проблеми походження слов'ян та їх розселення. Археологічні культури давніх слов'ян (зарубинецька, черняхівська).
9. Соціально-економічний і політичний розвиток східних слов'ян. Перші державні об'єднання у східних слов'ян.
10. Релігійні вірування та міфологія східних слов'ян.
11. Передумови утворення Київської Русі. Теорії про державність у східних слов'ян.
12. Виникнення і становлення Київської Русі (кінець IX – X ст.). Діяльність перших князів.
13. Піднесення і становлення Київської Русі (кінець X – середина XI ст.). Політика Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
14. Особливості християнізації Київської Русі. Значення хрещення Русі для історії українського народу.
15. Культура Київської Русі: освіта і наука, література, архітектура і образотворче мистецтво.
16. Політичний устрій Київської Русі. Періодизація політичної історії Київської Русі.
17. Соціальна структура Київської Русі.
18. Економічний розвиток Київської Русі.
19. Політична децентралізація Київської Русі та утворення Київського, Переяславського, Чернігово-Сіверського, Галицького і Волинського князівств.
20. Монгольська навала і занепад руських земель.
21. Створення, піднесення і занепад Галицько-Волинського князівства.
22. Вхід українських земель до складу Великого князівства Литовського.
23. Польська експансія на українські землі наприкінці XIV – середині XVI ст. Литовсько-польські міждержавні унії.
24. Утворення Речі Посполитої та її політика на українських землях.
25. Загарбання решти українських земель Угорським королівством, Молдавським князівством та Московською державою.

26. Експансія Кримського ханства на українські землі.
27. Формування українського козацтва (причини, джерела, особливості). Реєстрове і нереєстрове козацтво.
28. Запорозька Січ та її суспільно-політичний устрій.
29. Боротьба козаків проти турків та татар.
30. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – першій третині XVII ст.
31. Культурна ситуація у литовсько-польську добу.
32. Перші українські гуманісти: Юрій Дрогобич, Павло Русин, Станіслав Оріховський та ін.
33. Розвиток освіти і діяльність культурно-освітніх осередків (Острозька академія, Лаврський гурток, Києво-Могилянська академія).
34. Церковне життя і Берестейська унія.
35. Роль братського руху у захисті православної віри та культури.
36. Полемічна література в Україні.
37. Розвиток архітектури та образотворчого мистецтва.
38. Театральне та музичне мистецтво.
39. Причини, характер, рушійні сили та періодизація української національної революції. Її історичне значення.
40. Розгортання національно-визвольної війни (лютий 1648 – серпень 1657 рр.).
41. Формування і розбудова української козацької держави в ході визвольної війни.
42. Громадянська війна та поділ козацької України на два гетьманства (1657 – 1663 рр.).
43. Боротьба за воз'єднання Української держави (1663-1676 рр.). Гетьмани доби Руїни.
44. Доба Руїни і втрата територіальної цілісності України наприкінці XVII ст.
45. Українська державність за гетьманування І. Мазепи.
46. Наступ Російської імперії на українську автономію (1708-1764 рр.)
47. Остаточна ліквідація української автономії (1764-1783 рр.).
48. Українське бароко як новий світогляд та художній стиль.
49. Формування історичної самосвідомості українського народу в добу бароко.
50. Українська барокова література.
51. Архітектура доби українського бароко.
52. Специфіка українського бароко в театральному-музичному мистецтві.
53. Розвиток образотворчого мистецтва в добу бароко.
54. Соціально-економічний розвиток та адміністративно-політичний устрій українських земель у першій половині XIX ст.
55. Імперські реформи 1860-1870-х рр. та їх вплив на соціально-економічну, адміністративно-політичну та культурну сфери.
56. Соціально-економічний та політичний розвиток українських земель у другій половині XIX – на початку XX ст.

57. Суспільні рухи в Наддніпрянській Україні у пореформену добу
58. Активізація суспільно-політичного життя на західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.
59. Політизація суспільного життя в Україні наприкінці XIX – на початку XX ст.
60. Україна в роки першої російської революції (1905-1907 рр.).
61. Україна в роки Першої світової війни.
62. Феномен українського національного відродження. Основні етапи національно-культурного відродження, їх здобутки та особливості:
63. Розвиток суспільних наук і філософії в XIX – на початку XX ст.
64. Українська література XIX – початку XX ст.
65. Образотворче та музично-театральне мистецтво.
66. Розгортання національно-визвольної боротьби на українських землях після повалення царизму в Російській імперії.
67. Утворення Центральної Ради та її соціально-економічна та політична діяльність.
68. Українська держава гетьмана П.Скоропадського: його політична платформа, досягнення та прорахунки.
69. Боротьба Директорії за відродження УНР. Занепад української державності.
70. Відносини українських національних урядів більшовистською Росією.
71. Утвердження радянської влади на українських землях. Політика «військового комунізму».
72. Розвиток української культури в період національно-визвольних змагань (1917-1921 рр.)
73. Міжнародне становище УСРР, соціально-економічна і політична криза на початку 1920-х рр.
74. Україна в умовах Нової економічної політики.
75. Утворення СРСР та остаточна втрата Україною незалежності.
76. Політика українізації. Національно-культурне піднесення і «культурна революція» 1920-1930-х рр.
77. Політика прискореної індустріалізації.
78. Колективізація сільського господарства. Трагедія Голодомору 1932-1933 рр.
79. Перехід до тоталітаризму наприкінці 1920-х рр.
80. «Розстріляне відродження».
81. Початок Другої світової війни та наслідки входження західноукраїнських земель до складу СРСР.
82. Напад нацистської Німеччини на СРСР. Бойові дії 1941-1942 рр. Окупація України військами Німеччини та її союзників.
83. Плани гітлерівської Німеччини щодо України.
84. Нацистський «новий порядок» в Україні та Рух Опору.
85. Військові операції по звільненню України. Наслідки Другої світової війни для України.

86. Особливості відбудови народного господарства України. Радянізація західних областей України.
87. Розвиток української культури в роки Другої світової війни та повоєнний час.
88. Суспільно-політичне життя в СРСР та в добу хрущовської «відлиги».
89. Соціально-економічний розвиток України за часів Хрущова. Входження Криму до складу УРСР.
90. Україна в роки брежнєвського застою. Наростання кризових явищ у суспільно-економічній сфері.
91. Зміни в культурно-освітній сфері у 1950-1970-х рр.
92. Шістдесятники та дисиденти в Радянській Україні.
93. Перебудовний курс М.Горбачова: причини, суть, етапи, наслідки, значення для України.
94. Суспільно-політичні рухи в Україні наприкінці 1980-х рр. Формування багатопартійності.
95. Народний рух України та його роль у відродженні української державності.
96. Українська культура другої половини ХХ ст.
97. Проголошення державного суверенітету і незалежності України. Розпад СРСР.
98. Розгортання державотворчого процесу в Україні: формування органів влади, затвердження державної символіки, прийняття Конституції України.
99. Реформування економіки на засадах ринкових відносин. Приватизація. Розвиток підприємництва.
100. Набуття Україною без'ядерного статусу: причини і наслідки.
101. Зовнішня політика незалежної України. Курс на євроінтеграцію.
102. Політичний курс Президента Л.Кравчука.
103. Політичний курс Президента Л.Кучми.
104. Політичний курс Президента В.Ющенка.
105. Політичний курс Президента В.Януковича.
106. Політичний курс Президента П.орошенка.
107. Революції в незалежній Україні: причини, суть і наслідки.
108. Російська збройна агресія проти України 2014-2019 рр.
109. Томос і автокефалія православної церкви України.
110. Мінські угоди і їх роль у російсько-українській війні.
111. Міжнародна підтримка України в умовах агресії РФ.
112. Основні тенденції розвитку сучасної української культури.
113. Наука та освіта в сучасній Україні.
114. Сучасна українська література.
115. Образотворче мистецтво сучасної України.
116. Спортивні досягнення незалежної України.

9. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова (основна) література

1. Академічне релігієзнавство : Підручник для вузів / за ред. А. М. Колодного. – К. : Світ знань, 2000. – 862 с.
2. Бойко О. Історія України: Навч. пос. – К.: Академвидав, 2018. – 720 с.
3. Бокань В. Історія культури України: Навч. посібник / В. Бокань, Л. Польовий. – К. : МАУП, 2002. – 256 с.
4. Борисенко В. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ ст. Навч. пос. – К.: Либідь, 1996. – 616 с.
5. Верстюк В., Осташко Т. Діячі Української Центральної Ради: Біографічний довідник. – К.: КНФ, 1998. – 256 с.
6. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: Навч. пос. – К.: Заповіт, 1997. – 344 с.
7. Висоцький О. Ю. Історія української культури : Навч. посібник / О. Ю. Висоцький. – Дніпропетровськ : НМетАУ, 2009. – 130 с.
8. Воронянський О.В. Історія України: Навч. пос. – Х.: Парус, 2007. – 544 с.
9. Горський В. С. Історія української філософії: Курс лекцій / В. С. Горський. – К. : Наукова думка, 1996. – 286 с.
10. Гудзь В.В. Історія України: Підручник. – К.: Слово, 2008. – 672 с.
11. Давня історія України: Навч. пос. В 2 т. /За ред. П.П.Толочка. – Кн. 1. – К.: Либідь, 1994. – 240 с.; Кн. 2. – К.: Либідь, 1995. – 224 с.
12. Довідник з історії України /За ред. І.З. Підкова, Р.М. Шуст. – К.: Генеза, 2001. – 1136 с.
13. Залізник Л. Первісна історія України: Навч. пос. – К.: Вища школа, 1999. – 263 с.
14. Земерова Т.Ю., Скирда І.М. Історія України: Навч. пос. – Х.: Весна, 2012. – 832 с.
15. Історія релігії в Україні : Навч. посібник / за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. – К. : Т-во «Знання», 1999. – 735 с.
16. Історія світової та української культури : Підручник / В. А. Гречко, І. В. Чорний, В. А. Кушнерук, В. А. Режко. – К. : Літера, 2002. – 463 с.
17. Історія України в особах: IX – XVIII ст. /Під ред. В.Замлинського. – К.: Україна, 1993. – 396 с.
18. Історія України в особах: XIX –XX ст. /Кер. авт. кол. І.Войцехівська. – К.: Україна, 1995. – 479 с.
19. Історія України. Комплексний довідник /Укл.: Воропаєва В. В., Земерова Т. Ю., Скирда І. М. та ін. – Х.: Весна, ФОР СПІВАК В.Л., 2012. – 480 с.
20. Історія України. Тести. 6-11 класи: посібник /За ред. О.Д.Бойка. – К.: Академвидав, 2012. – 272 с.

21. Історія України: Курс лекцій: в 2 кн. /За ред. Л.Мельника. – Кн.1. – К.: Либідь, 1991. – 576 с.; Кн. 2. – К.: Либідь, 1992. – 464 с.
22. Історія України: Навч. пос. /За ред. Ю.Зайцева. – Л.: Світ, 1996. – 488 с.
23. Історія України: Навчально-методичний посібник для семінарських занять /За ред. В.М.Литвина. – К.: Знання, 2006. – 607 с.
24. Історія України: Нове бачення. Навч. пос. /Під ред. В.А. Смолія. – К., 2000. – 463 с.
25. Історія української культури / За загал. ред. І. Крип'якевича. – К. : Либідь, 2002. – 656 с.
26. Історія української культури / За ред. О. Павлова. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 368 с.
27. Історія української культури : Навчально-методичний посібник / за ред. Н. М. Левицької та С. І. Берегового. – К. : Кондор-Видавництво, 2015 – 326 с.
28. Історія української культури у 5-ти т. Т. 1. Історія культури давнього населення України / Ю. С. Асєєв, В. Д. Баран, І. А. Баранов. – К. : Наукова думка, 2001. – 1134 с.
29. Історія української культури у 5-ти т. Т. 2. Українська культура XIII – першої половини XVII ст. / В. С. Александрович, В. Г. Балушок, М. Б. Боянівська. – К. : Наукова думка, 2001. – 846 с.
30. Історія української культури у 5-ти т. Т. 3. Українська культура другої половини XVII – XVIII ст. / В. С. Александрович, В. Й. Борисенко, Т. М. Виврот. – К. : Наукова думка, 2003. – 1246 с.
31. Історія української культури у 5-ти т. Т. 4. Кн. 1. Українська культура XIX ст. / А. Ф. Артюх, В. Г. Балушок, Г. Б. Бондаренко. – К. : Наукова думка, 2008. – 1008 с.
32. Історія української культури у 5-ти т. Т. 4. Кн. 2. Українська культура XIX ст. / А. Ф. Артюх, В. Г. Балушок, Г. Б. Бондаренко. – К. : Наукова думка, 2005. – 1294 с.
33. Історія української та зарубіжної культури / за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. – К. : Знання, 2002. – 351 с.
34. Калакура Я. С. Українська культура : цивілізаційний вимір / Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАНУ, 2015. – 496 с.
35. Кордон М. В. Українська та зарубіжна культура : Підручник / М. В. Кордон. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 584 с.
36. Кормич Л.І., Багацький В.В. Історія України від найдавніших часів і до XXI ст. – Х.: Одиссей, 2001. – 479 с.
37. Культура і побут населення України: Навч. посібник / за ред. В. І. Наулко, Л. Ф. Артюх. – К. : Либідь, 1993. – 288 с.
38. Культурологія : Навч. посібник / за ред. Т. Б. Гриценко, С. П. Гриценко, А. Ю. Кондратюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 392 с.

39. Культурологія : теорія та історія культури : Навч. посібник / за ред. І. І. Тюрменко, О. Д. Горбула. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 368 с.
40. Культурологія : українська та зарубіжна культура. Навч. посібник / І. Зязюн, В. Семашко та ін. ; Ред. М. М. Закович. – К. : Знання, 2007. – 567 с.
41. Лекції з історії світової та вітчизняної культури : Навч. посібник / За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника. – Львів : Світ, 2005. – 568 с.
42. Мирончук В.Д., Ігошкін Г.С. Історія України: Навч. пос. – К.: МАУП, 2001. – 328 с.
43. Мистецтво України: Біографічний довідник / За ред. А. В. Кудрицького. – К. : Укр. енцикл., 1997. – 700 с.
44. Новітня історія України (1900-2000 рр.): Навч. пос. / А.Г.Слюсаренко, В.І.Гусєв, В.М.Литвин та ін. – К.: Вища школа, 2002. – 719 с.
45. Остафійчук В.Ф. Історія України: сучасне бачення: Навч. пос. – К.: Знання-Прес, 2004. – 390 с.
46. Панченко П.П., Шмарчук В.А. Аграрна історія України: Навч. пос. – К.: Знання, 2000. – 342 с.
47. Петровський В.В., Радченко Л.О., Семененко В.І. Історія України: Неупереджений погляд. Факти. Міфи. Коментарі. – Х.: Школа, 2008. – 608 с.
48. Попович М. Нарис історії культури України / М. Попович. – К. : «АтрЕк», 1998. – 728 с.
49. Рибак І.В. Історія України у проблемному викладі, в особах, термінах, назвах і поняттях: Навч. пос. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 199 с.
50. Світлична В. Історія України: Навч. пос. – К.: Каравела; Л.: Новий Світ-2000, Магнолія плюс, 2000. – 308 с.
51. Україна і світ: Історія господарства від первісної доби і перших цивілізацій до становлення індустріального суспільства. Навч. пос. – К.: Генеза, 1994. – 368 с.
52. Українська і зарубіжна культура. Навч. посібник / Під. заг. ред. К. В. Заблоцької. – Донецьк : Східний видавничий дім, 2001. – 372 с.
53. Українська культура : Історія і сучасність : Навч. посібник / С. О. Черепанова, В. Г. Скотний, І. В. Бичко та ін. – Львів : Світ, 1994. – 455 с.
54. Українська культура в європейському контексті / Ю. П. Богуцький. – К. : Знання, 2007. – 680 с.
55. Хома І. Я. Історія української культури : Навчальний посібник / І. Я. Хома, А. О. Сова, Ж.В. Мина. – Львів. : Вид-во Львів. Політехніки, 2012. – 356 с.
56. Хрестоматія з історії України. Практичний довідник /Укл. Воропаєва В.В. – Х.: ФОП Співак В.Л., 2010. – 464 с.

57. Шевченко І. Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття / І. Шевченко. – Львів : Інститут Історії Церкви Львівської Богословської Академії 2001. – 250 с.
58. Шейко В. М. Історія української культури : Навч. посібник / В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. – К. : Кондор, 2006. – 264 с.
59. Яковенко Н.М. Нарис історії України: 3 найдавніших часів до кінця XVIII ст. Навч. пос. – К.: Генеза, 1997. – 312 с.

Допоміжна література

60. Александрович В. Мистецтво Галицько–Волинської держави / В. Александрович. – Львів : НАНУ, 1999. – 132 с.
61. Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода / Д. Багалій. – К. : Орій, 1992. – 472 с.
62. Веселовська Г. І. Український театральний авангард / Г. І. Веселовська. – К. : Фенікс, 2010. – 368 с.
63. Грабович Г. До історії української літератури : дослідження, есії, полеміка. – К. : Критика, 2003. – 631 с.
64. Грицак Я. Нариси історії України. Формування модерної української нації / Я. Грицак. – К. : Генеза, 2000. – 360 с.
65. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856 – 1886) / Я. Грицак. – К. : Критика, 2006. – 632 с.
66. Гусєв В. І. Філософія доби Відродження / В. І. Гусєв. – К. : Університет «Києво-Могилянська академія», 1993. – 91 с.
67. Дашкевич Я. Національна самосвідомість українців на зламі XVI–XVII ст. / Я. Дашкевич. // Сучасність. – 1992. – № 3. – С.65-74.
68. Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії та цивілізації / Ф. Дворнік. – К. : Дух і Літера, 2000. – 528 с.
69. Енциклопедія трипільської цивілізації : у 2 томах. Т.1. / за ред. М. Ю. Відейка. – К. : Укрполіграфмедіа, 2004. – 703 с.
70. Енциклопедія трипільської цивілізації : у 2 томах. Т.2. / за ред. М. Ю. Відейка. – К. : Укрполіграфмедіа, 2004. – 656 с.
71. Єрмакова Н. Березільська культура: Історія, досвід / Н. Єрмакова. – К. : Фенікс, 2012. – 512 с.
72. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine : Українка в конфлікті міфологій / О. Забужко. – К. : Факт, 2007. – 640 с.
73. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст : франківський період / О. Забужко. – К. : Факт, 2009. – 156 с.
74. Забужко О. С. Шевченків міф України. Спроба філософського аналізу / О. Забужко. – К. : Факт, 2009. – 160 с.
75. Залізняк Л. Л. Первісна історія України / Л. Л. Залізняк. – К. : Вища школа, 1999. – 264 с.
76. Зубавіна І. Б. Кінематограф незалежної України: тенденції, фільми, постаті / І. Б. Зубавіна. – К. : ФЕНІКС, 2007. – 296 с.

77. Зубар В. Античний світ Північного Причорномор'я / В. Зубар, Е. Ліньова, Н. Сон. – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 1999. – 320 с.
78. Зубарь В. М. Боги и герои античного Херсонеса / В. М. Зубар. – К. : Изд. дом «Стилос», 2005. – 188 с.
79. Іванова Л. Г. Україна між Сходом і Заходом – до проблеми становлення національної ідеї в українській суспільно-політичній думці в контексті східноєвропейського розвитку (І половина ХІХ ст.) / Л. Г. Іванова. – К. : НПУ ім. М. Драгоманова, 2007. – 136 с.
80. Ісаєвич Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми / Я. Ісаєвич. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. – 520 с.
81. Карпов А. В. Язычество, христианство, двоеверие : религиозная жизнь Древней Руси в IX – XI веках / А. В. Карпов. – СПб. : Алатея, 2008. – 184 с.
82. Климов В. Феномен Петра Могили (Біографія. Діяльність. Позиція) / В. Климов, А. Колодний, А. Жуковський та ін. – К. : Дніпро, 1996. – 270 с.
83. Когут З. Російський централізм і українська автономія: Ліквідація Гетьманщини, 1760 – 1830 / З. Когут. – К. : Основи, 1996. – 317 с.
84. Крвавич Д. П. Українське мистецтво. – Т. 1. / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів : Світ, 2004. – 256 с.
85. Крвавич Д. П. Українське мистецтво. – Т. 2. / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів.: Світ, 2004. – 268 с.
86. Крвавич Д. П. Українське мистецтво. – Т. 3. / Д. П. Крвавич, В. А. Овсійчук, С. О. Черепанова. – Львів.: Світ, 2005. – 286 с.
87. Крижицький С. Д. Античні міста держави Північного Причорномор'я / С. Д. Крижицький, В. М. Зубар, А. С. Русяєва. – К. : Вид. дім «Альтернативи», 1998. – 352 с.
88. Литвинов В. Ренесансний гуманізм в Україні / В. Литвинов. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2000. – 472 с.
89. Ловмянский Г. Религия славян и её упадок / Г. Ловмянский. – СПб. : Академический проект, 2003. – 512 с.
90. Макаров А. Світло українського бароко / А. Макаров. – К. : «Мистецтво», 1994. – 247 с.
91. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури / Є. Маланюк. – К. : АТ «Обереги», 1992. – 80 с.
92. Насенко М. К. Художня література України : Від міфів до модерної реальності. – К. : Просвіта, 2008. – 1063 с.
93. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття / Редкол. : В. Сидоренко (голова) та ін. – К. : Інтертехнологія, 2006. – 1054 с.
94. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології / І. Нечуй-Левицький. – К. : АТ «Обереги», 2003. – 144 с.

95. Огієнко І. І. Дохристиянські вірування українського народу / І. І. Огієнко. – К. : АТ «Обереги», 1992. – 424 с.
96. Огієнко І. І. Історія українського друкарства / І. І. Огієнко. – К. : Либідь, 1994. – 448 с.
97. Огієнко І. Українська культура / І. І. Огієнко. – К. : Абрис, 1991. – 272 с.
98. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / С. Павличко. – К. : Либідь, 1999. – 448 с.
99. Протас М. О. Українська скульптура ХХ століття / М. О. Протас. – К. : Інтертехнологія, 2006. – 278 с.
100. Раевский Д. С. Мир скифской культуры / Д. С. Раевский. – М. : Языки славянских культур, 2006. – 600 с.
101. Репресоване «відродження» / Упоряд. О. І. Сидоренко, Д. В. Табачник. – К. : Україна, 1993. – 399 с.
102. Роготченко О. О. Соціалістичний реалізм і тоталітаризм / О. О. Роготченко. – К. : ФЕНІКС, 2007. – 608 с.
103. Самойлович В. П. Народна архітектура України в ілюстраціях / В. П. Самойлович. – К. : Абрис, 1999. – 281 с.
104. Сарбей В. Г. Національне відродження України / В. Г. Сарбей. – К. : Вид. дім «Альтернативи», 1999. – 336 с.
105. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань : Розвиток візуального мистецтва України ХХ – ХХІ століть / В. Д. Сидоренко. – К. : ВХ[студіо], 2008. – 188 с.
106. Толочко О. П. Київська Русь / О. П. Толочко, П. П. Толочко. – К. : Видво «Альтернатива», 1998. – 352 с.
107. Українська література XIV – XVI ст. – К.: «Наукова думка», 1988. – 600 с.
108. Український авангард 1910-1930 років [Ізоматеріал] : альбом / автор і упоряд. Д. О. Горбачов. – К. : Мистецтво, 1996. – 400 с.
109. Український живопис ХІХ — початку ХХ ст. : альбом. – Хмельницький : Галерея, 2005. – 272 с.
110. Український живопис ХХ – поч. ХХІ ст. : альбом. – Хмельницький : Галерея, К. : Артанія Нова, 2006. – 304 с.
111. Український іконопис ХІІ—ХІХ ст. з колекції НХМУ. Альбом. – Хмельницький : Галерея, 2005. – 256 с.
112. Український модернізм 1910-1930 : альбом. – Хмельницький : Галерея, 2006. – 288 с.
113. Український портрет ХVІ – ХVІІІ ст.: альбом. – Хмельницький : Галерея, 2006. – 355 с.
114. Уманцев Ф. С. Мистецтво давньої України: історичний нарис / Ф. С. Уманцев. – К. : Либідь, 2002. – 328 с.
115. Федів Ю. А. Історія української філософії / Ю. А. Федів, Н. Г. Мозкова. – К. : Україна, 2001. – 510 с.
116. Фіголь М. Мистецтво стародавнього Галича / М. Фіголь. – К. : Мистецтво, 1997. – 224 с.

117. Чижевський Д. І. Історія української літератури / Д. І. Чижевський. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003. – 568 с.
118. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні / Д. Чижевський. – К. : Вид-во "Орій", 1992. – 230 с.
119. Чижевський Д. І. Філософія Г. С. Сковороди / Д. І. Чижевський. – Харків : Прапор, 2004. – 272 с.
120. Чмихов М. О. Давня культура: Навч. посібник / М. О. Чмихов. – К. : Либідь, 1992. – 228 с.
121. Щербак В. О. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. / В. О. Щербак. – К. : Видавничий дім "KM Academia", 2000. – 300 с.
122. Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. / Н. Яковенко. – К. : Генеза, 1997. – 312 с.
123. Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – XVII ст. / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2002. – 416 с.
124. Античные государства Северного Причерноморья /Под ред. Г.А.Кошеленко, И.Т.Кругликовой, В.С. Долгорукова. – М.: Наука, 1984. – 392 с.
125. Аркас М. Історія України-Русі. – К.: Вища школа, 1993. – 386 с.
126. Баран В.Д. Давні слов'яни. – К.: Альтернативи, 1998. – 335 с. (Україна крізь віки. – Т. 3).
127. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна в умовах системної кризи (1946-1980-і рр.). – К.: Альтернативи, 1999. – 303 с. (Україна крізь віки. – Т. 13).
128. Бунятян К.П., Мурзін В.Ю., Симоненко О.В. На світанку історії. – К.: Альтернативи, 1998. – 335 с. (Україна крізь віки. – Т. 1).
129. Вергунов В.А., Коцур А.П., Коцур В.П. Україна та столипінська аграрна реформа: передумови, завдання, здійснення. – К.: Інститут аграрної економіки, 2008. – 132 с.
130. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К.: Наукова думка, 1992. – 544 с.
131. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Гетьманська Україна. – К.: Альтернативи, 1999. – 304 с. (Україна крізь віки. – Т. 8).
132. Даниленко В.М., Касьянов Г.В., Кульчицький С.В. Сталінізм на Україні: 20-30-ті рр. – К: Либідь, 1991. – 344 с.
133. Коваль М.В. Україна в другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с. (Україна крізь віки. – Т. 12).
134. Колесник В.Ф., Могильний Л.П. Політичні партії та суспільно-політичні рухи в Україні наприкінці XIX – на початку XX століття. – К.: Київський університет, 2007. – 279 с.
135. Колесник В.Ф., Могильний Л.П. Українські ліберально-демократичні партії в Російській імперії на початку XX століття. – К.: Київський університет, 2005. – 244 с.

136. Копиленко О.Л. "Сто днів" Центральної Ради. – К.: Україна, 1992. – 204 с.
137. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. – К.: Альтернативи, 1998. – 336 с. (Україна крізь віки. – Т. 5).
138. Крижицький С.Д., Зубар В.М., Русяєва А.С. Античні держави Північного Причорномор'я. – К.: Альтернативи, 1998. – 352 с. (Україна крізь віки. – Т. 2).
139. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). – К.: Основи, 1996. – 396 с.
140. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). – К.: Альтернативи, 2000. – 360 с. (Україна крізь віки. – Т. 14).
141. Нариси історії української революції 1917-1921 років: у 2-х кн. /За ред. В.А.Смоля. – Кн. 1. – К.: Наукова думка, 2011. – 390 с.; Кн. 2. – К.: Наукова думка, 2012. – 464 с.
142. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України: в 2 т. – К.: Либідь, 2002. – Т.1. – 672 с.; Т. 2. – 608 с.
143. Реєнт О.П., Коляда І.А. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фоліо, 2007. – 415 с.
144. Рубльов О.С., Реєнт О.П. Українські визвольні змагання 1917-1921 рр. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с. (Україна крізь віки. – Т. 11).
145. Русина О.В. Україна під татарами і Литвою. – К.: Альтернативи, 1998. – 320 с. (Україна крізь віки. – Т. 6).
146. Сарбей В.Г. Національне відродження України. – К.: Альтернативи, 1999. – 335 с. (Україна крізь віки. – Т. 9).
147. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція XVII ст. – К.: Альтернативи, 1998. – 352 с. (Україна крізь віки. – Т. 7).
148. Толочко О., Толочко П. Київська Русь. – К.: Альтернативи, 1998. – 352 с. (Україна крізь віки. – Т. 4).
149. Толочко П. Київська Русь. – К.: Абрис, 1996. – 360 с.
150. Трощинський В.П., Шевченко А.А. Українці в світі. – К.: Альтернативи, 1999. – 352 с. (Україна крізь віки. – Т. 15).
151. Українська революція і державність (1917-1920 рр.) /Авт. кол.: Т.А.Бевз, Д.В.Веденнєєв, І.Л.Гошуляк та ін. – К.: Парламентське видавництво, 1998. – 248 с.
152. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. у 3-х томах. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 1990. – 592 с.; Т. 2. – К.: Наукова думка, 1990. – 560 с.; Т. 3. – К.: Наукова думка, 1991. – 560 с.

Електронні ресурси

153. <http://archive.nbuv.gov.ua> Сайт Національної бібліотеки України імені В.Вернадського.
154. <http://elib.nplu.org/> Бібліотека «Культура України»

155. <http://etnolog.org.ua/> Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології
ім. М. Т. Рильського НАНУ
156. <http://history.vn.ua> Шкільна програма з історії (5-12 клас): книги, підручники, довідники, атласи та додаткові матеріали.
157. <http://istorikznu.at.ua/forum/10> Бібліотека історичного факультету Запорозького національного університету.
158. <http://izbornyk.org.ua/> Бібліотека текстів з історії української культури, першоджерела з історії української літератури та мови, історії України.
159. <http://k-ua.net/> сайт «Культура України».
160. http://kultura.ho.ua/books_ku.htm Культурологічна бібліотека
161. <http://mari.kiev.ua/> Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України
162. <http://osvita.ua/test/answers/> Завдання та відповіді на ЗНО з історії України (2009-2019 рр.)
163. <http://osvitanet.com.ua> Навчально-методичний сайт ЗАТ "Інститут передових технологій", на якому розміщено інтернет-версії електронних навчальних атласів, контурних карт, стінних карт, підручників з історії, географії, картографії, розробки уроків, методичні рекомендації.
164. <http://poetry.uazone.net/> Бібліотека української поезії
165. <http://ukraine-history.com.ua> Матеріали з історії України: підручники, реферати.
166. <http://ukrlibrary.com.ua> Онлайн-підручники з історії України.
167. <http://ukrmap.su/uk-uh> Навчальний ресурс з історії України, що містить шкільні підручники, історичні мапи та ілюстрації.
168. <http://www.history.org.ua> Сайт Інституту історії України. Електронна бібліотека з історії.
169. <http://www.history.org.ua/?litera&askAbout=journal> Електронні версії випусків та наукових статей "Українського історичного журналу".
170. <http://www.ukrhistory.narod.ru> Українська історична бібліотека.
171. <https://academia.in.ua> Освітній портал "Академія". Завдання та відповіді до тестів ЗНО з історії України.
172. <https://istzno.dp.ua/course/maps> Сайт історико-патріотичного клубу "Алатир"
173. <https://zno.osvita.ua/ukraine-history/> Тести ЗНО онлайн з історії України (2007-2019 рр.)
174. <https://istzno.dp.ua/course/zno> Інтерактивний курс підготовки до ЗНО з історії України